

УДК 630*527

С. І. Мінкевіч, канд. с.-г. навук, дац. (БДТУ, г. Мінск);

Э. Петраўскас, канд. с.-г. навук, дац. (Інстытут кіравання лясной
гаспадаркай і драўнізнаўства, Універсітэт ім. Стулгінскага, Літва);

П. У. Сяўрук, студ. (БДТУ, г. Мінск)

АНАЛІЗ ПАШТУЧНЫХ МЕТАДАЎ ТАКСАЦЫІ НАРЫХТАВАННЫХ КРУГЛЫХ ЛЕСАМАТЭРЫЯЛАЎ

На аснове літаратурных крыніц сцісла абмяркоўваюцца паштучныя метады таксацыі круглых лесаматэрыялаў, якія ўжываюцца ў розных краінах. Аналіз зместу табліц стандарта ДАСТ 2708–75 у параўнанні з аналагічнымі звесткамі літоўскіх табліц аб’ёмаў круглых лесаматэрыялаў выявіў дадатныя адхіленні, што сведчыць аб большых значэннях «літоўскіх» аб’ёмаў (да 10% для «камлёвых» і «сярэдзінных» бярэнаў і да 15% – для «верхавінных», аднак для «камлёвых» лесаматэрыялаў дыяметрам болей за 70 см адхіленні па аб’ёмах складаюць толькі каля 2%). Даследаваны асноўны працоўны метады верхняга дыяметра (СТБ 1667–2012, ДАСТ 2708–75). Выкананы абмер 194 круглых лесаматэрыялаў у 6 штабелях (вымяралі дыяметры абодвух тарцоў (двойчы, з разлікам сярэдняга да 0,1 см), даўжыню (да 0,1 м)). Найбольшыя адхіленні характэрны для лесаматэрыялаў з павышаным збегам (1–2 см/м) (да –14,5% паводле формулы канцавых сячэнняў (Смальяна) і – 13,1% – усечанага конуса). На наш погляд, мэтазгодна ўдакладненне метады верхняга дыяметра з улікам сярэдняга збегу ў партыях абмяраемага круглага лесу (з унясеннем паправак у аб’ёмы, атрыманых з табліц ДАСТ 2708–75 па рэальнай велічыні збегу).

Ёсць сэнс класіфікацыі прапанаваных метадаў з пункту гледжання іхняга «практычнага выкарыстання»:

1) метады працоўнага ўліку круглых лесаматэрыялаў:

а) паштучны секцыйны метады (аўтаматызаваны ўлік харвестарамі, таксама на лініях паштучнага ўліку, распілоўкі і сартавання);

б) метады верхняга дыяметра (СТБ 1667–2012) (фактычна, асноўны «лясны» метады);

2) метады кантрольнага ўліку (кантроль хібнасцяў метадаў працоўнага ўліку і (або) выбарковае вызначэнне папраўляльнага каэфіцыента на збег бярэнаў, неабходных для ўліку круглых лесаматэрыялаў працоўнымі метадамі):

а) «арбітражны» метады канцавых сячэнняў (з вызначэннем аб’ёму круглага лесу па формуле Смальяна (СТБ 1667–2012) або ўсечанага конуса);

б) метады сярэдзіннага сячэння.